

ENTRE TRES LLENGÜES: LA MEVA HISTÒRIA LINGÜÍSTICA

Antònia Granados Joya

Universitat de les Illes Balears

Aquest article d'Antònia Granados és un bell exemple d'aplicació a la sociolingüística de la tècnica de recerca documental coneguda com a història de vida. L'autora ens explica com la seva peripècia vital l'ha duita a entrar en contacte amb diverses llengües i com aquesta experiència ha provocat que, des de ben petita, s'hagi hagut de plantejar, de manera més o menys conscient, el paper d'aquestes llengües en la construcció de la seva identitat personal. Un treball d'aquestes característiques té un interès especial, no perquè permeti arribar a unes explicacions sistematitzables o a unes conclusions generalitzables, sinó perquè dóna vida a conceptes o a dades que en altres treballs poden arribar a resultar meres entelèquies. Granados, a partir de la seva experiència, ens parla de contacte de llengües, de fills de procedència mixta, de transmissió intergeneracional i d'adquisició de les llengües, de llengua pròpia, d'immersió lingüística, de llengua i ensenyament... És des d'aquesta perspectiva absolutament real i viscuda que aquests conceptes cobren tot el significat.

La primera infantesa: fins als dos anys

Filla de mare andalusa i pare mallorquí, vaig néixer a Palma l'any 1977. La meua mare, quan va arribar a Palma, només tenia 13 anys. Va venir amb els seus pares i els seus sis germans —n'era la més jove—, i es varen instal·lar a la barriada de Son Cotoner, a Palma. Aquí es varen retrobar amb més familiars i veïnats del poble andalus. Mai no es va atrevir a parlar en català, ni a l'escola ni a la feina, per l'accent andalus, que encara conserva a hores d'ara, 43 anys més tard.

El meu pare era mallorquí, així com els meus padrins i tota la meua família paterna. Tenia dos germans i una germana, i també, igual que la meua mare, era el petit de la família. La seva mare va morir quan ell tenia dos anys. Aquest fet els va canviar la vida durament i els va produir moltes mancances, sobretot afectives, però la seva llengua materna no es va veure afectada, ja que era la mateixa llengua que tot el seu entorn immediat utilitzava, coneixia i compartia.

Lingüísticament parlant, des del meu naixement fins als dos anys, la nostra va ser la vida normal d'un família bilingüe: el meu pare s'encarregava d'ensenyar-me el català i la meua mare el castellà. Segons conta la meua mare, vaig començar a dir les meves primeres paraules molt aviat i no tenia cap dificultat a canviar d'idioma amb l'un i l'altre, entenent que es tractava del vocabulari propi d'un infant de dos anys. Per a mi, aquella situació era la més normal del món, ja que era l'única que coneixia.

Tres mesos després que jo complís dos anys, el meu pare va morir a causa d'un càncer. Aquest fet terrible va capgirar les nostres vides i va tenir com a conseqüència, entre moltes altres, que jo passàs més temps amb la família de la meua mare, tota castellanoparlant. Amb el pas del temps les trobades amb la meua família paterna varen anar disminuint fins a fer-se quasi inexistents. Només ens vàrem continuar relacionant amb una cosina del meu pare, que tenia tres filles, que per a mi sempre han estat com les meves germanes. Malgrat que aquesta cosina és mallorquina, a les seves filles sempre els ha parlat en castellà; el seu marit és castellanoparlant.

Aquest trencament amb la família paterna explica, en part, el deslligament de la llengua catalana que vaig patir, malgrat que fins en aquell moment el català havia estat una de les meves llengües maternes. El cas és que, des que va morir el meu pare, jo vaig començar a relacionar certes situacions amb la seva absència i, de la mateixa forma que em vaig adonar que si pronunciava la paraula papà la meua mare començava a plorar, vaig començar a deixar de fer esment a qualsevol cosa que tingués relació amb el meu pare, encara que al meu cap hi havia moltes preguntes sense resposta que no vaig atrevir-me a formular mai. Crec que aquesta mesura la vaig adoptar també, de forma inconscient, amb l'ús del català. En certa manera era com si de cop i volta, sense saber per què, no tingués dret a tenir mon pare al meu costat i, per tant,

tampoc no tingués dret a usar la seva llengua, que era la que ell m'havia ensenyat.

Es pot dir que hi ha un paral·lelisme entre la primera infància del meu pare i la meva, i és que tots dos vàrem perdre un dels progenitor a la mateixa edat. En l'aspecte lingüístic, però, en el cas del meu pare no hi va haver cap canvi i en el meu n'hi va haver un de radical provocat per la desaparició d'una de les llengües maternes.

Des dels dos anys fins als vuit

Des de llavors, el meu ús del català es va reduir bàsicament a l'àmbit escolar. Fins a segon de la EGB (curs acadèmic 1984-85), vaig estudiar a l'escola La Santíssima Trinitat, de Palma. Una escola, aleshores, privada, catòlica i exclusivament femenina als cursos de la EGB. Encara que els llibres de text eren en castellà, la majoria de les nostres mestres ens parlaven en mallorquí, tant a l'aula com al menjador; entre les companyes, en canvi, ens comunicàvem en castellà.

Quan jo tenia vuit anys, la meva mare, que encara no havia pogut superar la tragèdia familiar de la pèrdua del meu pare, amb la intenció de recomençar una nova vida, va decidir emigrar a Suïssa durant un temps, que al final varen acabar sent quatre anys. Cap de les dues no sabíem gens de francès, ni coneixíem el país. Tan sols teníem l'ajuda d'uns antics coneguts dels meus pares, que varen ajudar la meva mare a trobar una escola per a mi i una feina per a ella.

El fet que a Suïssa s'hi parlàs un idioma diferent, jo no m'ho plantejava com un problema. Crec que, en certa manera, jo no arribava ben bé a fer-me una idea del que allò suposava. Tan sols sabia dir una frase en francès que un dels meus oncles m'havia ensenyat en broma, però que em va ser molt útil els primers dies: "yo no compro pan" ("je ne comprend pas").¹

En canvi, ni tan sols se'm va ocórrer pensar com trobaria a faltar el meu entorn i la gent que estimava,

¹ Aquesta facècia realment funciona en català ("no compren pa"), però així és com me la va ensenyar a mi el meu familiar.

entre la qual hi havia les meves cosines. I mai no m'hauria passat pel cap quanta enyorança sentiria. Anava amb la meva mare, i per a mi això era tot; era la meva necessitat bàsica immediata.

Dels vuit fins als dotze: Suïssa

A Suïssa, vàrem viure a una ciutat molt a prop de Lausana, al cantó de Vaud, a la part de parla francesa. Als pocs dies de la nostra arribada vaig començar el curs. L'escola era molt diferent al meu col·legi de Palma, amb unes aules ben distintes a les que jo havia conegut a la meva antiga escola. La classe es distribuïa en racons i només érem com a màxim uns vint alumnes per aula (a la de Palma érem més de trenta). Ens obligaven a escriure amb ploma i a la classe els nins s'ocupaven de diferents tasques setmanals: fer neta la pissarra diàriament, ocupar-se del racó de la biblioteca, reciclar, regar les plantes o donar menjar als peixos de la classe, etc.

A l'escola s'hi anava amb bicicleta a partir del tercer curs; hi havia uns aparcaments especials per deixar-hi les bicicletes. A mi, però, durant el primer mes em venien a cercar, just davant el bloc de pisos on vivíem, amb un petit bus conegut amb el nom d'un insecte: la coccinelle ('la marieta'), que recollia els nins de fins a segon curs que els pares no podien acompanyar a l'escola.

Lògicament, en aquella escola tot es feia en francès, i a partir de cinquè s'hi començava a estudiar l'alemany com a segona llengua. Hi havia molts de nins immigrants; era molt difícil de trobar-ne un de suís. A la meva classe n'hi havia de portuguesos, d'italians, de iugoslaus... Només n'hi havia un altre d'espanyol com jo, en Jonathan. Quina alegria vaig sentir quan em va parlar castellà, encara que vaig trobar molt estrany el seu accent. Ens enteníem i això era, al cap i a la fi, el més important per a mi en aquell moment. Però l'alegria em va durar ben poc ja que em van seure al seu costat només durant dues setmanes. Aleshores no ho entenia, però ho varen fer per ajudar-me en la meva integració al grup classe, i la veritat és que ho varen aconseguir. Amb el pas dels dies, em

vaig anar adaptant a la nova situació i vaig anar millorant el meu vocabulari francès, que es va anar ampliant, a poc a poc, fins al punt que al tercer mes era capaç de comprendre qualsevol ordre i mantenir una conversa amb frases senzilles, encara que l'accent era un aspecte que havia de treballar. La veritat és que m'agradava i passava molt de gust coneixent paraules noves. A més, a l'escola la memorització de poesies i de cançons eren tasques setmanals obligatòries, que, en el meu cas, varen ser molt favorables per a l'adquisició del nou vocabulari. Durant els primers mesos vaig comptar amb tasques de suport a classe, bàsicament de vocabulari. M'adaptaven el material afegint-hi més imatges perquè jo pogués relacionar el lèxic nou amb el seu significat, però a poc a poc vaig començar a utilitzar el mateix material que la resta.

Cal dir també que el civisme que existia a Suïssa aleshores, i que crec que encara perdura, permetia que els nins poguessin anar a l'escola sols amb les seves bicicletes, o que després de classe poguessin passar llargues estones jugant amb els veïns i companys de l'escola, als jardins i parcs comunitaris que tenen els blocs de pisos. Aquestes estones de joc varen ser molt importants per a les meves relacions amb d'altres nins i per a l'adquisició de l'idioma.

Pens que tal vegada la semblança del francès amb el català em va ajudar en el meu aprenentatge, però també crec que per a mi va ser com un mecanisme de defensa: com més ràpidament assolís tot allò que era tan nou per a mi —com ho era el francès—, més ràpidament podria tenir una situació normal a l'escola i en la relació amb els companys. Segurament era també una fórmula per a intentar superar el nostre drama familiar i l'enyorança que sentia per estar a un país estrany, lluny de la nostra família, dels meus padrins, de les meves cosines, de les meves companyes i de la meva escola.

Al segon trimestre, vaig començar a assistir a classe d'espanyol els dimecres horabaixa. Aquest dia de la setmana a l'escola suïssa només hi havia classe al dematí. Era una classe que impartia un mestre natiu, a una petita escola, a la qual assistien alumnes de diferents edats. Hi repassàvem el vocabulari i la gramàti-

ca. La meva mare va voler que hi anàs perquè continuàs aprenent el castellà, encara que a la llarga sobretot em va ser útil per a no oblidar-lo. Els nins immigrants anàvem a aquestes escoles. N'hi havia per a italians, per a portuguesos...

A més, aquest any em vaig haver de preparar per combregar. Allà ho feien d'una altra manera i, com que la meva mare volia que jo fes la primera comunió a Palma, a més de fer la catequesi a l'escola Suïssa un capellà espanyol venia a casa un pic per setmana i fèiem catequesi a l'estil espanyol. Per les vacances d'estiu d'aquest mateix any vàrem venir a Palma, i vaig combregar tal com estava previst. Durant aquestes vacances encara no vaig experimentar la falta de vocabulari castellà parlant amb la gent a Palma, la qual cosa sí que es va produir els anys següents.

A partir del segon any de viure a Suïssa ja havia interioritzat tant l'idioma que vaig començar a pensar en francès i fins i tot a somiar-hi. A l'escola no tenia cap problema i seguia la mateixa programació que la resta dels meus companys. Cal dir que només parlava castellà a l'escola espanyola i amb la meva mare, i això es reduïa als horabaixes que no tenia cap activitat i al cap de setmana. Tota la resta del temps, també per mirar la televisió a casa amb la meva mare, emprava el francès. A poc a poc, em va començar a resultar estrany parlar castellà, fins i tot em sonava malament. I quan intentava recordar qualsevol paraula en català, no ho aconseguia, no sé per quin motiu només em venien al cap mots portuguesos que havia sentit anteriorment, i aleshores havia de demanar ajuda a la meva mare per recordar les paraules en català. Però no em vaig oblidar mai que existia la llengua catalana, malgrat ser incapaç de reproduir-ne cap paraula (i d'això sí que no se n'ocupaven a l'escola espanyola!). Crec que en certa manera vaig substituir el català pel francès.

És important destacar el fet curiós que a l'escola espanyola, entre els companys, ens parlàvem en francès i no en castellà. La sensació que sempre vaig tenir és que els immigrants se sentien orgullosos de parlar francès. Fins i tot era normal veure gent no suïssa, de la mateixa nacionalitat, parlar habitualment en francès

entre ells. Això era molt habitual al nostre bloc de pisos, on els italians entre ells es parlaven en francès i els portuguesos feien el mateix, fins i tot amb els seus propis fills. Em fa la impressió que era una forma de adaptar-se a l'entorn i al país on havien decidit viure, donant exemple als seus fills. La veritat és que és una conducta admirable.

En el nostre cas era diferent, ja que la meva mare a la feina va trobar gent espanyola i ella sempre utilitzava el castellà. Va aprendre moltes paraules en francès, però mai no va aconseguir mantenir una conversa sense necessitat de traduir. Fins i tot, quan jo era amb ella, em demanava sempre de fer les seves traduccions. Pens que ella tampoc no va posar gaire interès de part seva; veient que jo m'integrava bé i aprenia l'idioma, ella ja es donava per satisfeta.

En els nostres següents viatges a Palma, sempre experimentava una manca de fluïdesa a l'hora de parlar. Em faltaven les paraules i m'havia d'anar aturant per traduir i trobar les paraules adients. Em resultava molt incòmode i em sentia estranya parlant en castellà. Quan em trobava amb les meves tres cosines, elles no es podien creure que m'estigués oblidant del nostre idioma i em miraven amb cara de sorpresa a la vegada que m'ajudaven a trobar les paraules necessàries.

Als dotze anys: retorn a Palma

L'any 1989, quan ja feia quatre anys que vivíem a Suïssa i jo ja n'havia complert dotze, la meva mare va decidir que era millor tornar a Palma, que era on teníem tota la família, i continuar amb la nostra vida anterior.

A Palma vaig començar sisè a l'escola a on anaven les meves cosines i no a la meva antiga escola. Al principi va ser molt difícil adaptar-m'hi, perquè el sistema educatiu era molt diferent al suís, on les classes eren més experimentals: les matèries instrumentals es feien de forma molt més pràctica i creativa, així com la resta de matèries, a més de tenir altres assignatures com ara manualitats, costura, música, cant, teatre... I de cop vaig passar a tenir només classes teòriques, en

les quals un mestre explicava i els alumnes seguien l'explicació amb el llibre i al final resolien el que el mestre els demanava. La llengua catalana no va suposar cap problema, malgrat que es podria dir que vaig haver de partir de zero, ja que el meu vocabulari era pràcticament nul.

A Palma vaig continuar l'estudi del francès a una acadèmia, per no oblidar l'idioma i sobretot per poder practicar-lo, ja que va arribar un moment que no tenia amb qui parlar-lo. Era, en certa manera, el mateix que feia en Suïssa amb el castellà. També vaig començar aleshores a estudiar anglès a una altra acadèmia.

Dels catorze anys als divuit: a l'institut

L'any 1991, als catorze anys, vaig passar a l'institut. Com que el nostre centre, l'IES Ses Estacions, no estava acabat de construir, el primer any vàrem haver d'anar a l'institut que es trobava just enfront, l'IES Gabriel Alzamora. En aquest institut ho fèiem tot en català, menys les matemàtiques, la llengua castellana i els idiomes. Respecte a l'ús que jo feia del català, aleshores encara quedava reduït únicament a l'àmbit acadèmic.

El curs següent (1992-1993) ja vàrem estrenar el nostre institut. Vàrem passar a fer quart d'ESO, uns estudis completament nous i poc coneguts encara per a tothom. El curs següent vàrem haver de triar el batxillerat que volíem fer, i així durant els cursos 1993-1994 i 1994-1995 vaig fer primer i segon de batxillerat de ciències socials.

Aquella va ser una època meravellosa, en què a més de formar un grupet de companys que ens durà per tota la vida, vàrem tenir l'ocasió de gaudir d'un equip de professionals extraordinaris. En la part humana, ells varen saber fer de mestres a classe i d'amics a fora de les aules. Ens varen ajudar i ens varen guiar amb les seves paraules i els seus consells, i, sense voler-ho, es varen convertir per a nosaltres en referents, tan importants durant l'adolescència. Varen contribuir a formar els nostres principis i els nostres valors per a la nostra vida com a adults, que estava a punt de començar.

En la part acadèmica, també varen ser, per a mi i per a molts dels meus companys, dels millors cursos que hem viscut. Els professors, amb les seves classes tan pràctiques, experimentals i participatives —tan diferents de les que havíem tingut fins en aquell moment i que a mi em recordaven molt l'ensenyament de Suïssa—, aconseguien contagiar-nos les ganes d'aprendre i d'estudiar. El català sempre va ser l'idioma vehicular de l'ensenyament, menys a les assignatures de llengua castellana i d'altres idiomes.

Entre els excel·lents professors que vaig tenir, he de destacar la nostra tutora dels cursos de batxillerat, que també ens feia llengua catalana. Ella, a més de ser un eix fonamental en aquesta dinàmica de participació, experiment i pràctica, ens va saber donar l'impuls que a molts de nosaltres —a mi la primera— ens feia falta amb relació a la llengua catalana. No només ens va ensenyar gramàtica, fonètica o literatura, a les seves classes. Ens va ensenyar a estimar la nostra llengua mostrant-nos una visió de la situació del català diferent a la que n'havíem tingut fins aleshores. Va aconseguir despertar en nosaltres, amb les seves classes, un sentiment molt fort cap a la llengua catalana, un sentiment que molts de nosaltres teníem molt amagat, per vergonya, per complexos, per dubtes... I va aconseguir que féssim una passa endavant en el nostre ús del català: va aconseguir que hi parlàssim fora de les aules, amb els amics, al carrer, etc. Fins i tot vàrem començar a fer amistats en català, la qual cosa suposava no haver de canviar de llengua, perquè és ben diferent conèixer una persona en un idioma i estar avesat a parlar-li d'aquella forma a haver de canviar el xip quan ja hi has fet amistat.

Personalment, per a mi va suposar el retrobament amb la meua llengua, que tant estimava però que a la vegada tant em costava exterioritzar. Va ser com experimentar novament la sensació de tenir dret a usar la meua llengua, com una sensació d'alliberament, perquè el fet que sabés parlar francès i no català em provocava sentiments de culpabilitat, ja que havia estat capaç d'aprendre una llengua estrangera i utilitzar-la normalment, i en canvi no em sentia capaç de fer-ho amb la meua pròpia, amb la llengua que m'havia

ensenyat el meu pare... Afortunadament aquella professora em va donar el coratge necessari per a fer-ho. Des d'aquell moment vaig deixar enrere tots els meus temors i vaig decidir emprar el català sempre que fos possible. Des de llavors em considero catalanoparlant. El fet que la meua mare no parlàs català evidentment ja no tenia per a mi la mateixa importància que va tenir a la meua infància.

Durant aquells anys encara hi va haver un altre fet que record que em va marcar molt en l'aspecte lingüístic: l'emissió de la sèrie *Poble Nou*, de TV3. No sé si va ser que em vaig sentir identificada amb qualche personatge, o l'admiració pel personatge de Ferran (Joel Joan), o simplement pel fet de poder gaudir d'una sèrie en la llengua que tant m'agradava. El cas és que m'hi vaig enganxar completament.

La meua família i l'escolarització dels meus fills

L'any 1995, al darrer curs de batxillerat, vaig conèixer en Santi, el meu marit. Després de festejar dos anys, ens vàrem casar. Ell és el petit d'una família de vuit germans. Els seus pares són de Jaén, i només els tres fills petits varen néixer a Mallorca. Només tres dels vuit germans usen el català en determinades situacions; en Santi n'és un.

Nosaltres tenim dos infants, una nina de nou anys i un nin de sis. Entre nosaltres dos sempre ens comuniquem en castellà, però pel que fa als nins vàrem decidir que son pare els parlaria en castellà i jo en català. A vegades aquesta situació es fa complexa, perquè si jo parl amb el meu marit, en castellà, i la nina s'integra en la conversa, la llengua en què continuem parlant és el castellà, i això provoca que ella i jo parlem en aquest idioma fins que me n'adon i canvi al català. Això, però, ja requereix una manipulació per part meua, que a mi m'agradaria que fos quasi automàtica, i no és així. El resultat és que parlem més castellà del que a mi m'agradaria. Per equilibrar aquest fet, el meu marit va decidir que a l'hora del sopar sempre parlaríem català, també ell. A vegades la situació sembla un poc forçada, però pens que amb el temps serà positiu per a tots.

Fins als tres anys, la meua filla va anar a una es-
coleta del Patronat Municipal d'Escoletes de Palma.
Aquest centre tenia un programa educatiu fantàstic i la
llengua vehicular era sempre el català. Ella no va tenir
cap problema amb l'idioma i se sentia molt a gust
usant-lo. Als tres anys, el curs acadèmic 2001-2002,
va començar l'escolarització a un centre de la zona de
la Vileta. Es tractava del mateix centre on l'any anteri-
or jo havia fet les pràctiques de magisteri, i això em va
permetre veure de prop que aquella era l'escola que
volíem per a la nostra filla, pel seu projecte educatiu,
pels seus objectius, per la seva dimensió (només són
quatre-cents alumnes, amb dues línies per curs), que
fa que hi hagi un ambient molt familiar i molt afectiu.
L'únic inconvenient era que el català només s'usava en
el cinquanta per cent de les hores de classe, però và-
rem pensar que això no influiria en res la nostra filla i
que no tenia per què ser un problema. La veritat és
que no va a ser així i vàrem notar tot d'una que la nina
es començava a decantar per la llengua castellana. Ho
feia a classe, amb les companyes i a casa. Només usa-
va la llengua catalana sota les nostres demandes.

El centre va començar a aplicar la immersió lingüís-
tica el curs 2003-2004. Com que es va fer de manera
gradual amb els alumnes que aquell any
s'incorporaven a primer d'infantil, no va afectar el curs
de la nostra filla ni els posteriors, que continuen fent
només el cinquanta per cent de les classes en català.

La nostra filla, que el curs 2007-2008 ha cursat
quart de primària, té vocabulari i recursos lingüístics
suficients per a poder utilitzar la llengua catalana amb
normalitat, però crec que per costum torna sempre a
la llengua castellana, i això està provocant que s'hi
trobi més còmoda que amb la catalana. Aquesta dinà-
mica de l'aula s'ha estès massa i és habitual que
aquests nins parlin només castellà, entre ells, fora de
l'escola. El tutor fins i tot ens ha explicat que, quan a
una classe que toca fer en castellà, com la de mate-
màtiques, ell usa el català, els nins l'aturen i li recri-
minen que ho ha de fer en castellà. És terrible que es
donin encara situacions com aquesta. Sé que la im-
mersió lingüística d'un centre és una tasca molt com-
plexa i que comporta molta de feina, però crec que
s'hauria de fer d'una altra manera. Com a dada signifi-

cativa puc dir que a l'escola dels meus fills queden en-
cara quatre cursos escolars perquè pugui ser totalment
en català. No vull fer una crítica només dirigida a
l'escola dels meus fills, sinó, més bé, al sistema que
afavoreix que això es dugui a terme d'aquesta mane-
ra.

També he de remarcar el fet que, al curs 2006-
2007, amb els alumnes que cursaven tercer d'educació
primària, com la meua filla, es va desenvolupar a
l'escola un nou projecte que consistia a incloure al ma-
teix centre els estudis del grau elemental de música,
que fins en aquell moment només es podien fer al con-
servatori. Encara que les places eren limitades, varen
ser vint-i-quatre els infants que varen poder gaudir
d'aquesta oportunitat. La Conselleria d'Educació va po-
sar a disposició del centre tres professors de música:
un de clarinet, un de piano i un de violí. El projecte va
ser molt ben acollit per alumnes, pares i professors del
centre. En l'aspecte lingüístic, també ha estat molt fa-
vorable, perquè aquestes classes es fan en català, i ai-
xò ha suposat un reforçament molt important de l'ús
de la llengua, ja que a primer i segon curs són quatre
hores setmanals, i a tercer i quart són cinc hores, a
més de l'horari lectiu normal.

El curs 2004-2005, el nostre fill petit va començar
l'escolarització al mateix centre que la seva germana.
Ell va tenir la sort que la immersió lingüística s'havia
iniciat just el curs anterior. Fins als tres anys havia
anat a una escoleta privada, ja que no havíem aconse-
guït la puntuació suficient perquè anàs a la mateixa
escoleta del Patronat que la seva germana. En aquest
centre, només tres de les cinc monitores eren catala-
noparlants, de manera que s'hi utilitzaven els dos idi-
omes.

En arribar a l'escola es va trobar que l'única llen-
gua que s'hi emprava era el català, i no va tenir cap
problema amb aquest canvi, tot al contrari: sempre
que pot fa ús del català i, fins i tot, a casa és ell qui
moltes vegades gira la conversa al català. A ell li agra-
da moltíssim la nostra llengua i ens expressa aquest
sentiment molt sovint. Els companys de l'escola em-
pren el català entre ells, no només dins l'aula, sinó
també al menjador i fins i tot al pati. A vegades ho

hem comentat amb altres pares, i sembla que aquesta conducta la tenen molts dels nins de la classe.

Per això pens que és fonamental que a les escoles de Mallorca es faci ús de la llengua catalana al cent per cent. La tasca lingüística a casa i amb la família no és suficient per a assentar completament l'ús d'un idioma en els nins: el paper de l'escola és fonamental perquè els infants acabin de sentir-se segurs en el seu desenvolupament lingüístic. Molts de nins —sobretot a l'etapa d'infantil i als primers cursos de primària— es prenen més seriosament tot allò referent a la tasca escolar quan els ho diuen els mestres que no quan els ho diuen el pares. Crec que amb els idiomes passa una mica el mateix. En certa manera imiten les conductes que observen a les aules, igual que ho fan amb les de la família, i les intenten reproduir fora del context escolar.

Situació actual

Actualment faig estudis de magisteri. Fa temps que els vaig començar, però vaig decidir fer-los de forma gradual per poder-los compaginar amb la família i amb la feina que, des de l'any 1999, faig a la cadena hotelera d'una empresa familiar mallorquina. A l'hotel m'ocupo de la recepció, de les reserves i de la facturació, per la qual cosa estic en contacte permanent amb diferents llengües. Entre els companys utilitzam el català, encara que quan hi ha qualche practicant estranger o un nou company de feina que no parla català, automàticament canviem al castellà, quan ell hi és present. Amb les agències de Palma i els guies insulars, també utilitzam el català, però amb els clients és diferent: intentam adaptar-nos-hi. La majoria de vegades l'anglès és l'idioma clau, encara que tenc moltes d'ocasions per parlar francès, ja que també ens visiten molts de francesos, suïssos i belgues.

Amb l'arribada de les noves tecnologies, els turistes s'estimen més reservar l'allotjament directament a través d'Internet. Per aquesta raó, des del meu departament contestam diàriament a una bona quantitat de correus electrònics en l'idioma en què els rebem. Si no el sabem, en ocasions hem de recórrer als traductors que es troben en línia. Cal dir que la recepció d'un ho-

tel és un dels millors llocs per a aprendre idiomes. Tal vegada per la necessitat de comprendre el client i satisfer allò que demana o simplement perquè es va educant l'orella de forma inconscient.

Conclusió

Certament podria reduir la meua història lingüística a un procés que ha passat per tres etapes diferents en les quals sempre hi ha hagut dues llengües, considerables tal vegada com a maternes, presents. I d'aquestes dues sempre n'hi ha hagut una que ha estat la llengua marginada, gairebé adormida, i l'altra, la llengua viva. Primer va ser amb el castellà i el català; la segona llengua va quedar completament soterrada. Després va ser amb el francès i el castellà; la nova llengua va passar a ocupar el lloc de la castellana. Finalment, com si es tractàs de la tornada al punt de partida, el català va esdevenir la llengua vehicular a la meua vida. Les altres dues llengües, com és evident, continuen tenint molta importància per a mi, ja que cadascuna ha marcat una etapa de la meua vida. El castellà és present en la relació i la comunicació amb la meua mare, el meu marit i la seva família. A més, és una de les llengües que empram a casa i que ensenyam als nostres fills. El francès ha quedat reduït a la feina i a qualche viatge, encara que de tant en tant m'agrada ensenyar als meus fills cançons en francès i qualche paraula, alhora que m'encanta llegir coses en francès, veure pel·lícules en versió original i també escoltar-hi cançons. En certa manera és com si retornàs a la meua infantesa.

També estic convençuda que potser mai no hauria experimentat aquest procés de retrobament amb el català, tan important per a mi, si no hagués estat envoltada per excel·lents professionals a l'institut. Aquella situació tan favorable va ser l'element clau que em va encoratjar a trencar les barreres que em separaven de les meves arrels. És clar que, quan la llengua que utilitzes no és la que has mamat de petit, et manca un gran bagatge de paraules, les que t'haurien d'haver transmès durant la infantesa. Però aquest procés no és tancat, sinó que va progressant amb les experiències diàries i, per tant, dura tota la vida.

És des de la meva experiència personal que puc explicar que els canvis lingüístics a les edats infantils no resulten impossibles, ni suposen els grans obstacles que moltes de vegades el món s'imagina. Més aviat al contrari, ja que els nins són més susceptibles a aquests canvis del que ens pensam els adults. Els nins són com a esponges i tenen una facilitat innata per a assolir qualsevol coneixement si s'hi senten motivats. Saber aprofitar al màxim aquest moment és tasca dels adults que els envolten.